

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Tomáše Foltase a soudců Mgr. Davida Hipšra a Mgr. Lenky Krupičkové v právní věci žalobce: **Mgr. F. Š.,** proti žalované: **Vězeňská služba České republiky,** se sídlem Soudní 1672/1a, Praha 4, v řízení o kasačních stížnostech žalobce a žalované proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 11. 9. 2018, č. j. 6 A 139/2018 - 35,

takto:

I. Návrh žalobce na ustanovení zástupce **se zamítá.**

II. Kasační stížnost žalobce **se zamítá.**

III. Kasační stížnost žalované **se odmítá.**

IV. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

I.

[1] Žalobce se žalobou podanou u Městského soudu v Praze domáhá zrušení rozhodnutí žalované ze dne 13. 6. 2018, č. j. VS-66233/ČJ-2018-800232. Současně s podáním žaloby žalobce požádal o osvobození od soudních poplatků a o ustanovení zástupce z řad advokátů.

[2] Městský soud shora uvedeným usnesením žalobci přiznal osvobození od soudních poplatků v plném rozsahu (výrok I) a zamítl návrh žalobce na ustanovení zástupce (výrok II). Dospěl k závěru, že žalobce splňuje předpoklady pro osvobození od soudních poplatků, nikoliv však pro ustanovení zástupce z řad advokátů, a sice proto, že to není nezbytně třeba k ochraně jeho zájmů. Žalobce v podané žalobě srozumitelně uvedl

důvody, v nichž spatřuje nezákonnost napadeného správního rozhodnutí (žalobní body), takže zástupce nebylo k projednání takového procesního úkonu třeba.

II.

[3] Žalobce (dále jen „stěžovatel“) napadl usnesení městského soudu včasnou kasační stížností. Stěžovatel je přesvědčen, že městský soud měl vyhovět jeho žádosti o ustanovení zástupce, neboť stěžovatel nemá možnost použít při přípravě žaloby aktuální judikaturu a odbornou literaturu. Navrhl, aby Nejvyšší správní soud zrušil napadené usnesení.

III.

[4] Ve vyjádření ke kasační stížnosti stěžovatele žalovaná navrhla zamítnutí kasační stížnosti. Poukázala na to, že stěžovatel má přístup do knihovny, ve které je umístěna i odborná právní literatura, a dále si může objednat jakoukoliv právnickou publikaci.

IV.

[5] Nejvyšší správní soud předně uvádí, že s ohledem na usnesení rozšířeného senátu ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014 - 19 (podle něhož v případech, kdy kasační stížnost směřuje proti procesnímu rozhodnutí učiněnému v řízení o žalobě, jakým je také usnesení o zamítnutí žádosti o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce, nemusí být stěžovatel v řízení o kasační stížnosti zastoupen advokátem a není povinen hradit soudní poplatek) netrval na podmínce zastoupení advokátem a úhradě soudního poplatku (srov. rozsudky ze dne 21. 6. 2017, č. j. 3 As 116/2017 - 20, ze dne 28. 6. 2017, č. j. 4 As 114/2017 - 63 atd.).

[6] Přestože zastoupení není v předmětné věci obligatorní, stěžovatel o ustanovení zástupce požádal. Pokud by stěžovatel splňoval zákonné podmínky, Nejvyšší správní soud by mu zástupce ustanovil. Proto o tomto návrhu kasační soud rozhodl. Podle § 35 odst. 9 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“) se pro rozhodnutí o ustanovení zástupce vyžaduje kumulativní splnění dvou podmínek, a to jednak splnění předpokladů pro osvobození od soudních poplatků, jednak též nezbytná potřeba takového zastoupení k ochraně práv účastníka řízení. Nejvyšší správní soud neshledal především splnění druhé nutné podmínky pro ustanovení zástupce, tedy jeho nezbytnost k ochraně práv stěžovatele. Kasační stížnost má požadované základní náležitosti, je zřejmé, čeho se jí stěžovatel domáhá; přitom v předmětné věci se jedná o posouzení nikterak komplikované otázky, o které soud může rozhodnout na základě podané kasační stížnosti a podkladů obsažených ve spise, aniž by bylo třeba za tímto účelem stěžovateli ustanovovat zástupce. Za této situace tedy Nejvyšší správní soud návrh na ustanovení zástupce výrokem I zamítl (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 5. 2018, č. j. 5 As 79/2018 - 11).

[7] Nejvyšší správní soud následně posoudil důvodnost kasační stížnosti stěžovatele v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3, 4 s. ř. s.).

[8] Kasační stížnost není důvodná.

[9] Nejvyšší správní soud konstatuje, že v řízení o žalobě není zastoupení advokátem povinné. Dle soudního řádu správního je však možné, aby byl účastníku řízení zástupce ustanoven, a to za současného splnění čtyř předpokladů (§ 35 odst. 9 s. ř. s. ve spojení s § 36 odst. 3 téhož zákona): 1) je podán návrh na ustanovení zástupce, 2) podaný návrh (na zahájení řízení) není zjevně neúspěšný, 3) žadatel doložil nedostatek prostředků pro vedení řízení a 4) ustanovení zástupce je nezbytně třeba k ochraně navrhovatelových práv (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 9. 2015, č. j. 1 As 197/2015 - 19).

[10] Spornou v posuzované věci je otázka, zda byla v řízení před městským soudem naplněna čtvrtá z výše uvedených podmínek, tedy zda bylo ustanovení zástupce nezbytně třeba k ochraně stěžovatelových práv.

[11] Nejvyšší správní soud se plně ztotožňuje se závěrem městského soudu, že ustanovení zástupce nebylo nezbytně potřebné pro ochranu práv stěžovatele v řízení o žalobě. Stěžovatel byl schopen zformulovat správní žalobu splňující všechny nezbytné náležitosti po formální i obsahové stránce a svou schopnost orientovat se v právním řádu (jakožto bývalý advokát) prokázal kromě sepsání řádné žaloby rovněž tím, že se sám obrátil na Nejvyšší správní soud včasnou a bezvadnou kasační stížností. Schopnost stěžovatele vystupovat v řízení před městským soudem samostatně potvrzuje i skutečnost, že stěžovatel v současnosti vede několik soudních a správních řízení obdobného charakteru jako v dané věci, v jejichž rámci své schopnosti řádně hájit svá práva a formulovat žalobní nároky konzistentně osvědčuje. K danému závěru ve skutkově podobných věcech srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 11. 10. 2018, č. j. 4 As 274/2018 - 18, ze dne 27. 9. 2018, č. j. 4 As 275/2018 - 14, ze dne 11. 10. 2018, č. j. 4 As 268/2018 - 18, či nedávný rozsudek ze dne 17. 10. 2018, č. j. 6 As 320/2018 - 30, ve kterém se soud zabýval obdobnou kasační stížností stěžovatele. V této souvislosti nelze přehlédnout ani vyjádření žalované. Z hlediska potřeby ochrany práv účastníka řízení je nadto klíčová obsahová a formální úroveň návrhu (žaloby), neboť právě formulace návrhu (žaloby) klade na účastníka řízení po odborné stránce největší nároky (srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 5. 2004, č. j. 4 As 21/2004 - 64 a ze dne 27. 9. 2017, č. j. 1 As 312/2017 - 12).

[12] Městský soud tedy nepochybil, zamítl-li napadeným usnesením návrh stěžovatele na ustanovení zástupce. S poukazem na shora uvedené důvody Nejvyšší správní soud (výrokem II) zamítl kasační stížnost stěžovatele jako nedůvodnou (§ 110 odst. 1 s. ř. s.).

V.

[13] Proti shora označenému usnesení městského soudu brojila i žalovaná. Svou kasační stížností napadla výrok I tohoto usnesení, kterým bylo stěžovateli přiznáno osvobození od soudních poplatků v řízení před městským soudem. Podle žalované stěžovatel zneužívá státního aparátu, vykonává svá práva šikanózním způsobem, přičemž takovémuto jednání nemůže být poskytnuta ochrana v podobě osvobození od soudních poplatků. Žalovaná navrhla zrušení výroku I napadeného usnesení a vrácení věci městskému soudu k dalšímu řízení.

[14] Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že kasační stížnost žalované nelze meritorně projednat. Ve správním soudnictví je poplatníkem poplatku za řízení ten, kdo podal žalobu nebo jiný návrh, kterým se zahajuje řízení. Podle § 36 odst. 3 s. ř. s. pak může soud na žádost účastníka, který tvrdí (a musí také doložit), že nemá dostatečné prostředky, rozhodnout o jeho osvobození od povinnosti soudní poplatek zaplatit. Jak uvedl zdejší soud v rozsudku ze dne 13. 9. 2012, č. j. 3 As 73/2012 - 20, „*toto rozhodnutí je svojí povahou rozhodnutím, kterým soud v probíhajícím řízení upravuje výhradně práva a povinnosti žalobce (navrhovatele) vyplývající pro něho ze zákona o soudních poplatcích. Jen tomuto účastníkovi by proto mělo být rozhodnutí soudu také doručováno. Jiným účastníkům řízení se takovýmto rozhodnutím žádná práva nezakládají, nemění ani neruší, rovněž se jim neukládají žádné povinnosti. Na žalovaný správní orgán toto rozhodnutí nedopadá ani z hlediska ustanovení § 2 odst. 3 citovaného zákona, neboť sám je od placení soudních poplatků osvobozen. Uvedeným rozhodnutím nejsou nikterak upravována, natož krácena ani jeho procesní práva v řízení a samotné rozhodnutí o žádosti o osvobození od soudních poplatků (ať již kladné nebo záporné) žádný konkrétní výsledek řízení nepředznamenává, neboť ani případné zamítnutí žádosti nemá samo o sobě za následek zastavení soudního řízení*.“

[15] Uvedené lze plně vztáhnou i na nyní posuzovanou situaci. Podala-li žalovaná kasační stížnost proti rozhodnutí soudu, kterým byla upravena výhradně jen práva jiného účastníka řízení, je nutno takovýto návrh hodnotit jako návrh podaný osobou zjevně k tomu neoprávněnou. K obdobným závěrům dospěl kasační soud rovněž v rozhodnutích ze dne 15. 8. 2018, č. j. 2 As 232/2018 - 6, a ze dne 20. 12. 2012, č. j. 1 Ans 17/2012 - 33.

[16] Na tomto hodnocení nemění nic ani skutečnost, že městský soud své rozhodnutí, jímž žalobce osvobodil od soudních poplatků, doručil i žalované a poučil ji o možnosti podat kasační stížnost. Již ve svém usnesení ze dne 25. 11. 2004, č. j. 3 Ads 37/2004 - 36, č. 737/2006 Sb. NSS, Nejvyšší správní soud deklaroval, že nesprávné poučení účastníka o možnosti podat kasační stížnost její přípustnost nezakládá.

[17] Nejvyšší správní soud uzavírá, že kasační stížnost byla podána osobou zjevně k tomu neoprávněnou, a proto ji podle § 46 odst. 1 písmeno c) s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s. výrokem III odmítl.

VI.

[18] O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti stěžovatele rozhodl soud podle § 60 odst. 1 věty první s. ř. s. za použití § 120 s. ř. s. Stěžovatel nebyl v řízení o kasační stížnosti úspěšný, proto nemá právo na náhradu nákladů řízení. Žalované, jíž by jinak právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti příslušelo, soud náhradu nákladů řízení nepřiznal, protože jí v řízení o kasační stížnosti nevznikly žádné náklady nad rámec běžné úřední činnosti.

[19] O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti žalované Nejvyšší správní soud rozhodl v souladu s § 60 odst. 3 s. ř. s. za použití § 120 s. ř. s., podle něhož nemá žádný z účastníků právo na náhradu nákladů řízení, byla-li kasační stížnost odmítnuta.

[20] Z uvedených důvodů soud (výrokem IV) rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 22. listopadu 2018

JUDr. Tomáš Foltas
předseda senátu